

Příloha 1: Nizozemské právo

Pokud se chce překladatel věnovat překládání právních textů, je třeba, aby se seznámil s určitým terminologickým a systémovým minimem právních řádů, mezi nimiž bude překládat.

Nizozemské právo patří, stejně jako právo české, do evropské (kontinentální) právní kultury. Z tohoto důvodu nebude činit právní překlad mezi nizozemštinou a češtinou výraznějších obtíží.

Základní charakteristiky nizozemského právního řádu

Právní normy

Základním pramenem nizozemského práva je zákon (*wet*). Zákony přijímá vláda (*regering*) společně s Generálními Stavby (*Staten – Generaal*). Ty se skládají z První a Druhé Komory (*Eerste Kamer a Tweede Kamer*). Základním zákonem Nizozemského Království je Ústava (*Grondwet*). Ústavou předpokládané zákony, které podrobněji upravují základní zřízení státu a jeho institucí se nazývají *Organieke wetten*.¹

Generální stavy nejsou jedinými nizozemskými legislativci. Dalšími orgány s pravomocí vydávat právní normy (*wetgevende bevoegdheid*) jsou zejména:

- vláda (*regering*) - vládní nařízení (*Algemene maatregel van bestuur, AMvB*)
- ministerstva (*ministeries*) – vyhlášky ministerstev (*ministeriële regelingen*)
- provincie (*provincies*) – vyhlášky provincií (*provinciale verordeningen*)
- obce (*gemeenten*) – obecní vyhlášky (*gemeentelijke verordeningen*)
- vodní správa (*waterschappen*) – vyhlášky vodní správy (*waterschapsverordeningen*)

---

¹ *Organieke wet* budeme do češtiny překládat jako *organický zákon*. Další teoretickou možností je *základní zákon*. Pojem *základní zákon* se však používá v českém právu jako synonymum pro ústavu.

Soudní a správní rozhodnutí

Soudní rozhodnutí, neboli judikaturu (*rechtspraak*) se těší v Nizozemsku velké vážnosti. Nizozemská soudní sestava se příliš neliší od soudní sestavy v České republice, tzn. je dvoustupňová s Nejvyšším soudem:

1. Soudy prvního stupně (*rechtbanken*) soudí věci v první instanci (*eerste aanleg*). V prvním stupni rozhoduje buďto senát (*meervoudige kamer*), či samosoudce (*enkelvoudige kamer/alleensprekende rechter*). Samosoudcem je v Nizozemí *kantonrechter*, který rozhoduje kauzy malé rozsahu, *politierechter* rozhodující o lehčích přestupcích, *voorzieningenrechter* rozhodující ve zkráceném řízení (*in kort geding*) *kinderrechter* soudící řízení týkající se dětí. Rozhodnutí soudu prvního stupně se nazývá *vonnis*, rozhodnutí ve zkráceném řízení pak *voorziening*.
2. Soudy druhého stupně (*gerechtshof*) se zabývají odvoláním (*hoger beroep*).² Rozhodnutí soudu druhého stupně se v občanskoprávních a trestněprávních řízeních nazývá *arrest*, ve správněprávních řízeních *uitspraak*.
3. Nejvyšší soud (*Hoge Raad*) se zabývá dovoláním proti soudu druhého stupně (*cassatie*). Rozhodnutí Nejvyššího soudu se nazývá *arrest*.

Rozhodnutí nevydávají pouze soudy, nýbrž i správní orgány. Nejčastějšími rozhodnutími správních orgánů jsou všeobecně závazná správní rozhodnutí (*besluiten van algemene strekking*)³ a individuálně závazná správní rozhodnutí (*beschikkingen*).

Proti rozhodnutí správního orgánu lze podat stížnost (*bezwaar*). Není-li odvolání vyřízeno ke spokojenosti účastníka řízení, může v některých případech podat odvolání ve správním řízení (*administratief beroep*), nebo se může obrátit na soud. Odvolání proti soudu prvního stupně (*rechtbank*) řeší až na výjimky Oddělení správněprávního řízení Státní Rady (*Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State*).

Odvětví nizozemského právního řádu

Nizozemský právní řád se nejčastěji dělí na následující právní odvětví bez ohledu na to, v jakém předpise je jejich úprava obsažena:

- *Personen- en familierecht* – rodinné právo
- *Vermogensrecht* – věcná práva

² Při překladu by se měl překladatel vyvarovat překládáním názvů soudů prvního a druhého stupně podle české soudní soustavy, tj. jako okresní a krajské soudy. Krajské soudy v ČR soudí v současné době i v první instanci, odvolacím soudem je pak vrchní soud.

³ Takové rozhodnutí je např. obecní vyhláška (*gemeentelijke verordening*).

- *Goederenrecht* – majetková práva
- *Verbintenissenrecht* – závazkové právo
- *Ondernemingsrecht* – obchodní právo
- *Arbeidsrecht* – pracovní právo
- *Burgerlijk procesrecht* – civilní právo procesní
- *Sociaal zekerheidsrecht* - právo sociálního zabezpečení
- *Strafrecht* – trestní právo
- *Strafprocesrecht* – trestní právo procesní
- *Bestuursrecht* – správní právo
- *Bestuurprocesrecht* – správní právo procesní

Základní právní předpisy

Soukromé právo

Základním předpisem soukromého práva je Občanský zákoník (*Burgerlijk Wetboek*). Ten se dělí do osmi knih (*Boeken*). Na rozdíl od českého občanského zákoníku, upravuje BW všechny podstatné instituty soukromého práva, tzn. to, co je v ČR obsaženo ve zvláštních zákonech, je v Nizozemí v převážně obsahem BW. Toto se týká zejména rodinného, pracovního a obchodního práva.

První kniha (*Boek 1*) BW *Personen- en familie recht* (Právo osob a rodinné právo) upravuje status fyzických osob (*natuurlijke personen*) a jejich práva a povinnosti v rodině, včetně úpravy registrovaného partnerství (*geregistreerd partnerschap*) a společného jmění manželů (*wettelijke gemeenschap van goederen*).

Druhá kniha (*Boek 2*) BW *Rechtspersonen* obsahuje kromě zřizování a zániku právnické osoby (*rechtspersoon*) i obchodní formy (*ondernemingsvormen*) právnických osob, které jsou v českém právu pod názvem obchodní společnosti upraveny v obchodním zákoníku.

Třetí kniha (*Boek 3*) BW *Vermogensrecht in het algemeen* (Věcná práva) obsahuje, obecnou věcných práv. V této knize je třeba hledat právní režim movitých a nemovitých věcí (*roerende, resp. onroerende zaken*), úpravu užívacích práv (*vruchtgebruik*), držby a detence (*bezit en houderschap*), plné moci (*volmacht*) či úpravu zástavního práva k nemovitostem (*pand*).

Čtvrtá kniha (*Boek 4*) BW *Erfrecht* se týká dědění a přechodem práv k pozůstalosti.

Pátá kniha (*Boek 5 Zakelijke rechten*) (věcná práva) obsahuje zvláštní úpravu vlastnických práv (*eigendomsrecht*), sousedských práv, neboli povinnosti vlastníků sousedních pozemků (*verplichtingen van eigenaars van naburige erven*), pacht (*erfpacht*), či právo stavby (*recht van opstal*).⁴

Šestá kniha (*Boek 6 Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht*) (Obecná část závazkového práva) upravuje, jak již název napovídá, obecné náležitosti závazkových (smluvních) právních vztahů.

Sedmá kniha (*Boek 7 Bijzondere overeenkomsten*) obsahuje zvláštnosti jednotlivých smluvních typů jako je např. kupní, darovací, nájemní smlouva, nebo smlouva o dílo. V této části je třeba rovněž hledat smlouvu pracovní.

Osmá kniha (*Boek 8 Verkeersmiddelen en vervoer*) upravuje základní soukromoprávní aspekty lodní, letadlové a pozemní dopravy a přepravy.

Plánovaná devátá kniha by se měla týkat úpravy práv duševního vlastnictví (*Intellectueel eigendomsrecht*) včetně autorského práva (*auteursrecht*). Ty jsou dnes upraveny ve zvláštních zákonech.

Civilní spory rozhodují soudy v podle procesních pravidel Občanského soudního řádu (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*).

Veřejné právo

Hlavními odvětvími veřejného práva je správní právo a právo trestní. Pro správní právo (*bestuursrecht*) je typická úprava v mnoha zvláštních zákonech, jako je zákon o svobodném přístupu k informacím (*Wet openbaarheid van bestuur*), zákon o provozu na pozemních komunikacích (*Wegenverkeerswet*), či zákon o územním plánování (*Wet ruimtelijke ordening*).

Zákon, podle něhož postupují orgány státní správy při rozhodování o právech a povinnostech upravených zvláštními zákony, je Správní řád (*Algemene wet bestuursrecht*).

Nejblíže správnímu právu je právo sociálního zabezpečení (*sociaal zekerheidsrecht*). V rámci sociálního zabezpečení se v Nizozemí rozlišují tři kategorie zajištění:

1. všeobecné pojištění (*volksverzekering*), do kterého spadá např. zákon o důchodovém pojištění (*Algemene Ouderdomswet*) nebo zákon o podpoře pozůstalých (*Algemene nabestaandenwet*),

---

⁴ Pacht a právo stavby jsou právní instituty, které se v současné době v českém právu nevyužívají. Přípravovaný nový občanský zákoník s nimi však počítá.

2. pojištění zaměstnanců (*werknemersverzekering*) zákon o nemocenské pojištění (*Ziektewet*) či zákon o podpoře v nezaměstnanosti (*Werkloosheidswet*),
3. sociální zabezpečení (*sociale voorzieningen*), kterými jsou např. zákon o životním minimu (*Toeslagenwet*) nebo zákon o podpoře při neschopnosti práce (*Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen*).

Další odvětvím veřejného práva je trestní právo (*strafrecht*) upravené v trestním zákoníku (*Wetboek van Strafrecht*). Na rozdíl od českého práva patří do nizozemského trestního práva jak zločiny, tak i přestupky.⁵

Nizozemský trestní zákoník tedy rozlišuje dvě kategorie trestných činů (*strafbare feiten*): zločiny (*misdriften*) a přestupky (*overtredingen*). Trestnými činy nejsou pouze činy uvedené v trestním zákoníku, jako je tomu v českém právu. Trestněprávní postih upravují rovněž zvláštní zákony, např. Autorský zákon (*Auteurswet*) obsahuje trestné činy týkající se porušování autorského práva.

Nizozemské trestní právo rozlišuje dvě kategorie ukládaných trestů: hlavní tresty (*hoofdstraffen*) a doplňkové tresty (*bijkomende straffen*). Mezi hlavní tresty se řadí odnětí svobody (*gevangenisstraf*), detence (*hechtenis*), trest spočívající ve vykonání určitého soudem uloženého úkolu (*taakstraf*), který může mít formu veřejně prospěšných prací (*werkstraf*) či nejrůznějších školení (*leerstraf*) a peněžité trest (*geldboete*).

Vedlejšími tresty jsou zákaz výkonu určitých práv (*ontzetting van bepaalde rechten*), propadnutí věci, či majetku (*verbeurdverklaring*) a zveřejnění rozsudku (*openbaarmaking van de rechtelijke uitspraak*).

O tom, zda byl trestný čin spáchán a jaký trest se za něj uloží, je upraveno v trestním řádu (*Wetboek van Strafvordering*). Jelikož patří v nizozemském právu přestupky do odvětví trestního práva, obsahuje trestní řád také úpravu přestupkového řízení (*proces-verbaal*).

---

⁵ V českém právu jsou přestupky vnímány jako správní trestání a jako takové jsou přiřazovány do správního práva.

Příloha 2: Odvětví práva

Právo netvoří jednotný celek, ale dělí se na více či méně přesně ohraničené **odvětví**. V kontinentální právní kultuře se právo dělí tradičně na právo soukromé a právo veřejné. Právními odvětvími práva soukromého jsou:

- Občanské právo hmotné
- Obchodní právo
- Pracovní právo
- Mezinárodní právo soukromé

Právními odvětvími práva veřejného jsou:

- Ústavní právo
- Trestní právo hmotné
- Trestní právo procesní
- Občanské právo procesní
- Správní právo hmotné
- Správní právo procesní
- Finanční právo
- Právo životního prostředí
- Právo sociálního zabezpečení
- Mezinárodní právo veřejné
- Evropské právo
- Církevní právo

Příloha 3: Právní systémy

Právo není v každém státě stejné. Míra odlišnosti je závislá na vzájemných vazbách mezi státy a na teritoriálních a historických souvislostech. Podle těchto vazeb a souvislostí rozlišujeme tři právní úrovně: právní kulturu, právní systém a právní řád.

- a. **Právní kultura** představuje nejvyšší úroveň charakterizovanou určitými společenskými, náboženskými a politickými rysy. Právní kultury dělíme na:
  - i. evropskou (kontinentální)
  - ii. angloamerickou
  - iii. islámskou
  - iv. hidskou
  - v. africkou
  - vi. východoasijskou

- b. **Právní systém** je vymezen přítomností navzájem si podobných či identických typů právních institucí⁶ a právních norem. Mezi právní systémy kontinentálně evropské právní kultury řadíme:
  - i. jihoevropský
  - ii. francouzský
  - iii. alpský
  - iv. severský
  - v. východoevropský

- c. **Právním řádem** nazýváme soubor právních norem jednoho konkrétního státu.

---

⁶ Právním institutem je nazýván určitý právní koncept, jehož reguluje ucelený soubor právních norem (např. vlastnictví, promlčení).